

tekenen, handvaardigheid, textiele vormgeving

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 76 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Uit de as herzeen

1 maximumscore 3

drie van de volgende:

- het afwisselend uitsteken (naar voren komen) en wijken van delen van de gevel / entreepartijen
- grote variatie aan dakkapellen en torentjes
- grote/hoge lantaren met uivormige top/bekroning
- gekoppelde/gebundelde pilasters op hoeken (van naar voren stekende geveldelen)
- ovalen vensters in doorbroken fronton

per juist antwoord

1

2 maximumscore 1

In het noorden werden de kerken gebouwd door protestanten (protestantse opdrachtgevers) en zij streefden soberheid na (het woord van God was belangrijker dan vertoon van macht en rijkdom), terwijl voor de katholieke opdrachtgevers uit het zuiden pracht en praal (veel versiering en dramatiek) middelen waren om macht uit te stralen / indruk te maken op de gelovigen / gelovigen terug te winnen voor de katholieke kerk (Reformatie versus Contrareformatie).

3 maximumscore 2

- 1 juist
- 2 onjuist
- 3 juist
- 4 juist

indien vier antwoorden juist

2

indien drie antwoorden juist

1

indien minder dan drie antwoorden juist

0

Vraag	Antwoord	Scores
4	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • Voorbeelden van argumenten die de kritiek onderbouwen (een van de volgende): 	1
	<ul style="list-style-type: none"> – Latere generaties worden niet meer aan de oorlog herinnerd (alsof er niets gebeurd is / geen oorlog geweest is) en zien alleen een mooie kerk. – Wat je ziet is nep / niet origineel (uit de barokke tijd) maar namaak, en daarmee vervals je de geschiedenis. 	
	<ul style="list-style-type: none"> • Voorbeelden van argumenten die ingaan tegen de kritiek (een van de volgende): 	1
	<ul style="list-style-type: none"> – Door de kerk op te bouwen zoals die was reconstrueer je een stuk geschiedenis van Dresden / een historisch gebouw uit de tijd van voor de Tweede Wereldoorlog (dat beeldbepalend was). 	
	<ul style="list-style-type: none"> – In de herbouwde kerk zijn oorspronkelijke bouwstenen verwerkt en die verwijzen nu permanent naar de tijd waarin de kerk gebouwd werd / naar de geschiedenis van de kerk. 	
	<ul style="list-style-type: none"> – De kritiek is geformuleerd door een Amerikaan, vanuit het standpunt van een overwinnaar (de geallieerden) en die had mogelijk liever een zichtbare herinnering aan de strijd gezien, dan een totale 'make over'. 	
5	maximumscore 2	
	twee van de volgende:	
	<ul style="list-style-type: none"> – De nieuwe gebouwen/delen van de kerk zijn gemaakt van moderne materialen (staal en beton) dat versterkt het contrast met de beschadigde toren / versterkt de levenloosheid van de oude toren. 	
	<ul style="list-style-type: none"> – Anders dan de complete/volmaakte delen van de kerk is de oude toren beschadigd/onaf en dat versterkt het idee dat de toren dood is. 	
	<ul style="list-style-type: none"> – Vergeleken met de eenvoudige, geometrische vormen van de nieuwe delen van de kerk doet de toren denken aan de middeleeuwen/romaanse stijl en daarmee aan een voorbije tijd (toen het geloof nog een centrale plek innam in de samenleving). 	
	per juist antwoord	1
6	maximumscore 1	
	een van de volgende:	
	<ul style="list-style-type: none"> – De kapotgeschoten / door de oorlog vernielde toren kan gezien worden als symbool van oorlogsgeweld / herinnering aan de oorlog (monument voor de slachtoffers). 	
	<ul style="list-style-type: none"> – De kapotgeschoten / door de oorlog vernielde toren kan gezien worden als waarschuwing voor de toekomst (een oorlog moet in de toekomst voorkomen worden). 	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

7 maximumscore 2

twee van de volgende:

- gesloten versus open ruimte: Het exterieur is een gesloten blok/doos (ziet er massief uit en is niet erg uitnodigend) en het interieur is een grote open/ononderbroken ruimte (en is uitnodigend).
- kleur: Het exterieur is overwegend grijs en het interieur is juist rijk aan kleur door het blauwe en gele glas in de ramen (zakelijk aan de buitenkant, hemelse sfeer binnen) waardoor de associatie met (glas-in-loodramen) kathedralen ontstaat.
- textuur/constructie: Het exterieur is overwegend grof en zwaar (constructie van beton en staal zijn nadrukkelijk zichtbaar) en het interieur is overwegend licht/transparant en ijl (door invallend licht valt de zware constructie optisch weg).

per juist antwoord

1

8 maximumscore 2

twee van de volgende:

- De lichtbundels reiken heel hoog de lucht in/schijnen de hemel in en daarmee wordt verwezen naar (de aanslag door middel van vliegtuigen en) de vele mensen (en gebouwen) die er niet meer zijn.
- Licht staat voor hoop, en een sterke lichtbundel in de duisternis versterkt dat gevoel.
- Licht is immaterieel/vergankelijk en al zijn de bundels nog zo sterk (zoals ook de gebouwen waren) ze zijn net zo immaterieel/vluchtig als een herinnering/een nabeeld.
- De kracht van het licht/de bundel is onderin heel sterk, maar verzwakt naarmate de bundel verder reikt, en dat verwijst naar het vervagen van herinneringen/nabeelden.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 2

Met het vernietigen van de Kaiser-Wilhelm-Gedächtnis-Kirche wordt symbolisch het Duitse rijk/oude keizerrijk (de herinnering aan Kaiser Wilhelm en zijn machtige rijk) verwoest.

Daarmee wordt Duitsland (Duitse machthebbers) geraakt in de kern van het streven naar meer macht (naar een groot Derde Rijk).

of

Met het vernietigen van de kerk in Dresden wordt symbolisch een belangrijk historisch / religieus gebouw uit de Duitse barok vernietigd.

Daarmee wordt een beeldbepalende kerk van een Duitse stad/een gebouw dat de Duitse (geloofs)cultuur symboliseert vernietigd.

of

Het World Trade Center in New York is een belangrijk centrum van handel en zaken doen (kapitalisme) in de westerse wereld.

Met de vernietiging ervan wordt het kapitalisme / een belangrijk aspect van de westerse cultuur in het hart getroffen.

of

Het World Trade Center in New York is een belangrijk centrum van handel en zaken doen (kapitalisme) in de westerse wereld.

Met de vernietiging ervan wordt angst gezaaid onder burgers / worden inwoners moreel geraakt.

Opmerking

Als de uitleg juist is maar geen verwijzing bevat naar een specifiek voorbeeld, 1 scorepunt toekennen.

Slagveld

10 maximumscore 3

drie van de volgende:

- De vele / grote donkere rookwolken wijzen op veel / heftige brandhaarden.
- De chaos van mensen, paarden, vlaggen, wapens wijst op de heftigheid van een strijdgewoel/veel vechtende mensen.
- De vallende brokstukken duiden op gebouwen die door de strijd/brand vernield zijn.
- De botsende, steigerende, angstige paarden wijzen op de kracht/heftigheid van de strijd.
- De vele geheven wapens (geweren, knuppels, speren) wijzen op het vele geweld/wapengekletter.
- De halve/gerafelde vlaggen wijzen op het vele geweld waardoor de vlaggen stuk zijn gegaan.

per juist antwoord

1

11 maximumscore 2

De blik wordt gestuurd vanaf (twee van de volgende):

- de ruiter (rode broek) met het geweer links, via de ruiter met opgeheven vlag (vlaggenstok) rechts waarvan de diagonale stok in de richting van het fort wijst, naar het fort op de heuvel
- de ruiter (rode broek) met het geweer links, via de groep ruiters langs het pad in een s-vorm (z-vorm) omhoog naar het fort op de heuvel
- de rots / figuren rechtsonder, via de diagonaal(compositie) gevormd door de contouren van ruiters en paarden naar het fort linksboven
- (de lichtval op) het lichtgrijze paard uiterst rechts, via de in lichte tinten weergegeven hemel naar het lichte fort (dat afsteekt tegen de donkere wolken)
- het (oplichtende) witte paard op de voorgrond (clair obscur), via de (oplichtende) witte vlag erboven naar het lichte fort (dat afsteekt tegen de donkere wolken)
- (de lichtval op) het lichtgrijze paard uiterst rechts, via de lichte/witte rookpluimen en de (lichtval op) de witte vlag naar het lichte fort (dat afsteekt tegen de donkere wolken)
- lichte/witte rookpluim onder de poort links, via de rotspartij en de diagonale stang van de poort naar het lichte fort

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12 maximumscore 3

De virtuositeit blijkt uit het schilderen van (drie van de volgende):

- **complexe houdingen** van paarden, zoals op figuur 6 en 7 blijkt uit de weergave van draaiende en steigerende paarden.
- **paarden in perspectief** (verkort), zoals de weergave van het witte paard op figuur 7 in verkort.
- **emoties** en reacties van paarden, zoals de uitdrukking van angst/agressie door de opengesperde mond van het bruine paard op figuur 7.
- **stofuitdrukking/levensechte** weergave van de huid / de anatomie van het witte paard op figuur 6 en 7 en/of de glanzende huid en/of manen van het bruine en witte paard.

per juist antwoord

1

13 maximumscore 2

drie van de volgende:

- De (halfnaakte) lichamen zijn onder de voet gelopen / liggen hulpeloos op de grond en roepen associaties op met slachtoffers van een strijd.
- Het kale, donkere landschap roept associaties op met verbrande vlakke/verschroeide aarde (onvruchtbaar land).
- De kraaien pikken in / eten van slachtoffers en roepen associaties op met dood en verderf.
- De roze/rozerode wolken roepen associaties op met vuur of bloed.

indien drie antwoorden juist

2

indien twee antwoorden juist

1

indien minder dan twee antwoorden juist

0

14 maximumscore 1

De houding van het meisje is onnatuurlijk/niet levensecht. Dat is te zien aan (een van de volgende voorbeelden):

- de onmogelijke manier waarop het meisje het zwaard in haar hand houdt.
- het bovenlichaam van het meisje dat van voren geschilderd is, terwijl haar benen van opzij zijn weergegeven.

Opmerking

Als de uitleg juist is maar geen correct voorbeeld bevat, geen scorepunt toekennen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

15 maximumscore 1

Roy bedoelt zeer waarschijnlijk het heldere / niet realistische kleurgebruik dat te vergelijken is met de kleurexperimenten van de postimpressionisten / meer geabstraheerde kunst van het eind van de negentiende eeuw.

of

Roy bedoelt zeer waarschijnlijk de droomachtige voorstelling / de bovennatuurlijke/niet levensechte voorstelling die te vergelijken is met de meer symbolistische / abstracte droombeelden van kunst aan het eind van de negentiende eeuw.

of

Roy bedoelt waarschijnlijk de sterk gestileerde/vereenvoudigde vormen / sterke nadruk op contouren en vlakken die past bij de meer abstracte vormtaal van veel kunst / belangstelling voor Japanse kunst (Japonisme) aan het eind van de negentiende eeuw.

Opmerking

Alleen als een kandidaat zowel een juist voorbeeld als de daarbij passende omschrijving van de nieuwe kunststroming beschrijft, 1 scorepunt toekennen.

16 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Het werk bevindt zich op de grond / op gelijk niveau met de beschouwer (hij of zij kan om het werk heen lopen) waardoor die zich sterk verbonden / betrokken voelt bij de voorstelling.
- De figuren/soldaten zijn natuurgetrouw/levensecht (doordat Hanson afgietsels van echte mensen maakt) waardoor de beschouwer zich sterk verbonden voelt / identificeert met de figuren.
- De figuren/soldaten zijn driedimensionaal, op ware grootte waardoor de beschouwer zich sterk verbonden voelt met de figuren.
- Vanuit zijn staande positie kijkt de beschouwer neer op figuren/soldaten die zitten en liggen in houdingen die doen denken aan uitputting en pijn, en daardoor voelt de bezoeker zich betrokken (bij het leed dat aan zijn voeten ligt).

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
17	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben: In <i>War (Vietnam Piece)</i> wordt de oorlog teruggebracht tot een kern / beeld (oorlog betekent slachtoffers/ellende). De aanklacht is dat oorlog vooral slachtoffers/ellende brengt (in plaats van vrede of heldendom). Door de sterk vereenvoudigde vorm / de alles omhullende (bruinigrijze) kleur / het ontbreken van herkenbare details (zoals nationale vlaggen) is het niet duidelijk tot welke strijdende partij/nationaliteit deze soldaten horen. (Het gaat niet zozeer om welke strijd met wie, waar gevoerd is, maar over de dramatische gevolgen van strijd/oorlog in het algemeen.)</p> <p><i>Opmerking</i> Alleen als de kandidaat zowel de aanklacht als de vereenvoudiging van de vorm, de alles omhullende kleur of het ontbreken van details noemt, 1 scorepunt toekennen.</p>	
18	<p>maximumscore 4</p> <ul style="list-style-type: none"> • afbeelding 11: De sporen in het koren/gras verwijzen naar tanks of ander zwaar materieel en dat doet denken aan een slagveld waar oorlogsvoertuigen doorheen gereden zijn 1 • afbeelding 12: De stenen/betonnen vorm in het water doet denken aan een bunker en dat roept het beeld van een slagveld/invasie aan de kust op 1 • afbeelding 13 (een van de volgende): 1 <ul style="list-style-type: none"> – Het modderige land/de geploegde aarde doet denken aan omgewoelde grond / aan een veld waar veel soldaten doorheen gemarcheerd zijn (waar gevochten is). – De plas water in de modder heeft de vorm van een lichaam en dat doet denken aan een afdruk van een lichaam/slachtoffer van de strijd. • afbeelding 14 (een van de volgende): 1 <ul style="list-style-type: none"> – De stenen kunnen verwijzen naar brokstukken die zijn achtergebleven na de strijd. – De kale plekken / oneffenheden in het gras kunnen verwijzen naar sporen van oorlogshandelingen/strijd. 	
19	<p>maximumscore 2</p> <p>voorbeeld van een juiste uitleg:</p> <ul style="list-style-type: none"> • meest realistisch: Michiels heeft een directe foto gemaakt van een plek waar echt gevochten is. Op de andere werken is een fictieve plek verbeeld 1 • minst realistisch: Op de foto zijn geen mensen of slachtoffers te zien. De verstilde landschappen zijn juist het tegendeel van de chaos in de oorlog 1 	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

20 maximumscore 1

voorbeelden van juiste argumentaties:

Ja, want mensen worden aangetrokken door de aantrekkelijke / raadselachtige natuurfoto's, lezen dan de titel en gaan met andere ogen naar hetzelfde landschap anno nu kijken. Dat is een eerste stap in het denken over actuele slagvelden (huidige oorlogen) en de enorme aantallen slachtoffers die daar vallen.

of

Nee, want mensen worden aangetrokken door de aantrekkelijke natuurfoto's. Vooral in kunst en fotografie geïnteresseerde mensen zullen deze foto's waarschijnlijk (meer) waarderen om hun beeldende kwaliteit dan om de inhoud (die ze mogelijk 'te gezocht' vinden), en om die reden geen relatie leggen met (huidige) oorlog.

of

Nee, want de foto's zijn opnames van plekken waar niets (confronterends) aan de hand is, en om die reden leggen mensen geen relatie met (huidige) oorlogen.

Op de barricades

21 maximumscore 3

drie van de volgende:

- De krachtig opgeheven hand (en vuist) benadrukt macht.
- De man/arbeider is naar verhouding (met de directeuren onderin beeld) heel groot afgebeeld.
- De man/arbeider is bijna beeldvullend afgebeeld.
- De man/arbeider is vanuit een hoog standpunt weergegeven, waardoor hij machtig/belangrijk lijkt (alle treinen kan overzien en tegenhouden).
- De mannen met hoge hoeden (directie) trekken (machteloos) aan de broekspijpen van de man/arbeider.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

22 maximumscore 2

twee van de volgende redenen:

- Het onderwerp van de prent is de spoorwegstaking en dat was voor het socialistische zondagsblad een actueel/belangrijk onderwerp omdat het over de (werkomstandigheden van / macht van de gespecialiseerde) arbeider gaat.
- Door de arbeider op de rug af te beelden kijkt de beschouwer/lezer met de arbeider mee. De prent toont dus de visie van de arbeider. *Het Volk*/het zondagsblad wil een socialistische boodschap uitdragen en de visie/het gezichtspunt van de arbeider (en niet van de directie) past daar goed bij.
- Het paginagroot afbeelden van een triomferende/heldhaftige arbeider(sklasse) verbeeldt de overwinning/triomp van de socialistische partij, en dat past bij de visie van het socialistische zondagsblad.

per juist antwoord

1

Opmerking

Als in het antwoord niet verwezen wordt naar de prent, geen scorepunt toekennen.

23 maximumscore 3

drie van de volgende:

- de lichte spreidstand van de benen (stabiliteit, niet omver te duwen)
- het bovenlichaam helt iets naar achteren (borst naar voren, trots)
- het opgeheven hoofd (vastberadenheid)
- het brede postuur (onverzettelijkheid)
- de massiviteit van het beeld (indruk van een grote massa)
- de iets uitstekende/gespreide armen (bereid om een aanval op te vangen)
- de stoere/verontwaardigde uitdrukking op het gezicht (uitdrukking van 'kom maar op')

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- Met een knuppel zou de dokwerker/arbeider een wapen in handen hebben en daarmee als aanvaller/dader (gewelddadig, net als de bezetter) overkomen 1
- Zonder knuppel (een van de volgende): 1
 - verschijnt de dokwerker/arbeider als een man die zich verzet zonder geweld/met blote handen verzet/vreedzaam verzet door te staken.
 - kunnen aan de dokwerker meer betekenissen worden toegekend / is het beeld multi-interpretabel (een held die zich verzet).

25 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Het realisme van Andriessen gaat uit van een levensechte/alledaagse arbeider (dus niet geïdealiseerd) met grove trekken / stevige buik, terwijl de beelden van de arbeiders weergegeven in socialistisch-realistische stijl een verheerlijkt beeld van de arbeider geven (propagandistisch), wat tot uitdrukking komt in de trotse positie / de heldhaftige houding / het geïdealiseerde lichaam (helden).

26 maximumscore 1

Kunstwerken in socialistisch-realistische stijl werden door nationaalsocialisten in Duitsland (of door communisten zoals in de voormalige Sovjet-Unie) gebruikt als propaganda voor de regerende machthebbers. Het beeld van Andriessen moest zich juist sterk onderscheiden van / verzetten tegen dit type kunst dat geassocieerd zou kunnen worden met de bezettingsmacht (waartegen de havenarbeiders juist in verzet kwamen).

27 maximumscore 1

kern van een juiste uitleg is:

De voorstelling van een ongewapende man die recht tegenover/oog in oog staat met machtige tanks (hij houdt een colonne tanks tegen) verwijst naar geweldloos verzet.

of

De voorstelling van een kleine/kwetsbare man die recht tegenover/oog in oog staat met een overmacht aan tanks (hij houdt een colonne tanks tegen) verwijst naar het verzet van de eenling/minderheid tegen de grote groep/meerderheid.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

28 maximumscore 2

twee van de volgende:

- goede kwaliteit/realistischer: In kunsthars kun je een heel realistische imitatie maken van handen, en de handen en het hoofd zijn onbedekt / zichtbaar en moeten om die reden van goede kwaliteit / realistisch zijn (de etalagepop zie je niet want die gaat schuil onder de kleren).
- goedkoper: Door alleen de zichtbare lichaamsdelen van kunsthars te maken (en voor de met kleren bedekte romp en ledematen een goedkope etalagepop in te zetten) kan de kunstenaar het beeld relatief goedkoop uitvoeren.
- houding/volume: De etalagepop is alleen nodig om het beeld een houding te geven/overeind te houden / volume te geven.

per juist antwoord

1

29 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Castillo plaatst het (stilstaande) beeld midden in de winkelstraat (als een hindernis) waardoor mensen ertegenaan lopen, en dat werkt vervreemdend.
- Castillo plaatst een zo levensecht beeld in de stroom van mensen dat mensen verrast zijn als ze ontdekken dat het een beeld is (en geen mens) en die verrassing werkt verveemdend (omdat het hen even uit hun dagelijkse bezigheid haalt).
- De (Chinese) man staat met de ogen dicht (lijkt te dromen, te mediteren) en dat werkt vervreemdend op mensen die zelf heel druk/actief zijn (men vraagt zich wellicht af wat er met deze figuur aan de hand is).
- Het publiek dat de beroemde foto van Tank Man kent, herkent waarschijnlijk de gedaante van Tank Man maar dan geplaatst in een totaal andere context (winkelgebied in plaats van Plein van de Hemelse Vrede) wat vervreemdend werkt (en vraagt zich af waarom dit beeld op juist deze plek staat).

per juist antwoord

1

30 maximumscore 1

Andriessen (een van de volgende argumenten):

- *De dokwerker* is een voor iedereen herkenbaar beeld van een dapper / sterk persoon (verzetman) en dat draagt bij aan het idee dat iedereen een dapper / sterk mens kan zijn die strijdt voor een betere wereld.
- *De dokwerker* is een monument / bronzen beeld dat heel lang kan blijven staan (duurzaam is) en waar mensen steeds de oorlog/het verzet kunnen herdenken, wat een eerste stap kan zijn op weg naar de vorming van een betere wereld.
- *De dokwerker* torent boven iedereen uit, en staat op een vaste plek (bij een synagoge) zodat mensen er dagelijks langskomen, en voortdurend herinnerd worden aan het verzet/de strijd/de oorlog. Dat draagt bij aan de bewustwording van mensen die er langskomen, en zij kunnen de wereld beter maken.

of

Castillo (een van de volgende argumenten):

- *Tank Man* dwingt bijna alle mensen tot stilstaan (net als de man die de tanks tegenhoudt) en daarmee dwingt hij het publiek tot nadenken. Wie *Tank Man* herkent zal zich afvragen tegen wat of wie hij zich in dit drukke winkelgebied verzet (het jachtige bestaan/consumentisme/de crisis/individualisme) wat een eerste stap kan zijn op weg naar de vorming van een betere wereld.
- *Tank Man* staat (net als op de World Press Photo) op de grond / staat op gelijk niveau met andere mensen, en daarmee lijkt de kunstenaar te zeggen dat elk individu een held kan zijn / in verzet kan gaan, wat een eerste stap kan zijn op weg naar de vorming van een betere wereld.
- *Tank Man* is verplaatsbaar. Het beeld kan overal verschijnen en op verschillende locaties een teken van verzet / teken van bewustwording worden, en dat kan bijdragen aan de verspreiding van dit idee dat een gewone mens in opstand kan komen/held kan zijn.
- *Tank Man* heeft icoonstatus (zou een beeld van Madame Tussaud kunnen zijn). Door het te plaatsen tussen het gewone publiek kan het anderen inspireren / anderen aanzetten tot grote daden (een betere wereld).

Exclusief zitten

31 maximumscore 2

- de vorm (een van de volgende): 1
 - vergeleken met de ronde/bolle vormen van de gewone stoel is Rietvelds stoel geometrisch / overwegend rechthoekig. En (zuivere) geometrische vormen zijn kenmerkend voor het modernisme.
 - vergeleken met de ronde/bolle en gesloten (bektele) vorm van de gewone stoel wordt de vorm van Rietvelds stoel bepaald door openheid, begrensd door vlakken, rechte (doorgetrokken) lijnen en haakse hoeken, waardoor de ruimte zichtbaar wordt en dat is een kenmerk van (Rietvelds) modernisme.
- de constructie: Bij de gewone stoel is de constructie van de stoel niet/nauwelijks te zien door de bekleding, terwijl bij Rietvelds stoel alle onderdelen (de latten en de platen) volledig zichtbaar zijn en dat is kenmerkend voor het modernisme (vorm volgt functie) 1

32 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Harmonische verhoudingen: de vaste/wetmatige verhoudingen in de maatvoering van de verschillende onderdelen van het interieur zorgen voor rust/evenwicht.
- Hygiënisch: de gladde oppervlakten zijn goed schoon te houden.
- De geometrische / abstracte vormtaal (in plaats van bonte versieringen en frutsels) zorgt voor rust/evenwicht.
- De overwegend functionele inrichting (in plaats van decoratieve, niet-functionele objecten) draagt bij aan een actief (en efficiënt) gebruik van de ruimte.
- Transparante/open vormen: meubelstukken en enkele tussenwanden zijn (bij voorkeur) open/transparant waardoor de ruimte beter zichtbaar wordt/meer open/groter lijkt (in plaats van een ruimte vol massieve meubels die benauwd/vol aanvoelt) en dat is heilzamer.
- Verschuifbare wanden zorgden voor een flexibel en optimaal gebruik van de ruimte, en dat geeft meer (bewegings)ruimte voor lichaam en geest.
- De ramen kunnen helemaal open en laten veel frisse lucht toe in het interieur en dat is gezond.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
33	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De <i>Rood-blauwe stoel</i> bestaat uit twee rechthoekige (multiplex) platen en meerdere (vurenhouten) balkjes. Dit materiaal kan makkelijk in grote oplage, op maat gezaagd worden. – Primaire kleuren en niet-kleuren (grijs, wit, zwart) hoeven dus niet gemengd (wat tijd en geld kost) en zo kunnen de onderdelen snel in een bepaalde kleur worden gespoten. – De verschillende onderdelen van de stoel hebben geen ingewikkelde decoratie / ambachtelijke houtbewerking waardoor ze gemakkelijk in grote oplage vervaardigd kunnen worden. – Door de eenvoudige constructie kan het 'bouwpakket' gemakkelijk in elkaar gezet worden. 	
	per juist antwoord	1
34	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – constructie/buikbaarheid: De plek die hij brandt/bewerkt kan te ver aangetast raken, waardoor de stevigheid (binnen de constructie) verloren gaat / onderdelen afbreken / de stoel niet bruikbaar meer is. – vorm/herkenbaarheid: Als hij te lang of te veel wegbrandt kan de vorm van de (Rietveld)stoel niet meer herkenbaar zijn en dan gaat de betekenis/inhoudelijke relatie met Rietveld deels verloren. – Hij moet een coating/afdeklaag toevoegen omdat anders de verbrande laag afgeeft. – Bij het coaten moet de ondergrond goed schoon zijn, anders blijft de ondergrond nat/plakkerig. 	
	per juist antwoord	1
35	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De stoel laat het handschrift/de inbreng van de maker zien doordat het met de gasbrander is bewerkt (die de stoel soms meer en soms minder heeft verbrand). – De stoel wordt handmatig (met een gasbrander) bewerkt, waardoor elk exemplaar uniek is. – De stoel krijgt een heel grillig/dramatisch uiterlijk waardoor een associatie ontstaat met vergankelijkheid. 	
	per juist antwoord	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

36 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Baas maakt gebruik van stoelen die op zichzelf al beroemde ontwerpen zijn/van betekenis zijn in de kunstgeschiedenis. Door zijn unieke behandeling worden ze nog exclusiever.
- De galerie in New York die deze stoelen tentoonstelt is invloedrijk, wat bijdraagt aan de bijzondere status van de ontwerpen (de waarde/exclusiviteit van een kunstwerk/ontwerp stijgt als het op een belangrijke plek te zien is geweest).
- De beperkte oplage draagt bij aan de exclusiviteit van de ontwerpen.

per juist antwoord

1

37 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Metaal is stug en wie een mooie vorm/zacht zitvlak wil scheppen moet zuiver en gedoseerd (niet te hard en niet te zacht) kunnen slaan.
- Het metaal kan bij te hard slaan scheuren, en gaten/scherpe randen zijn niet comfortabel/zitten niet lekker.
- Het metaal kan bij onzorgvuldig slaan scherpe randen/hoeken opleveren, en dat kan leiden tot schade aan kleding of lichaam.

per juist antwoord

1

38 maximumscore 2

De antwoorden moet de volgende strekking hebben:

- voor: Degene die het blok slaat bepaalt de exacte vorm van de stoel (het zitvlak, de rug, de armleuningen) en is om die reden in feite de ontwerper
- tegen: Het ontwerp is conceptueel, dat wil zeggen het concept/idee is het belangrijkste (bedacht door Marijn van der Poll) en degene die de stoel slaat voert dit concept slechts uit

1

1

39 maximumscore 1

een van de volgende:

- Als Marijn van der Poll het blok slaat draagt de stoel het 'handschrift' van de kunstenaar/ontwerper en dat is als uniek object meer waard dan een blok metaal dat de (onbekende) maker zelf slaat.
- Als Marijn van der Poll het werk moet doen, dan kost dat een aantal uren werk. Dat brengt Van der Poll in rekening bij de klant.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

40 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (een van de volgende):

- Door een grote / bezwete / alledaagse man (bouwvakker) in een heel eenvoudig interieur naast de designstoel te zetten, wordt de indruk gewekt dat iedereen zo'n stoel kan slaan / design kan ontwerpen, en dat gaat in tegen de exclusieve/elitaire status die kleeft aan design.
- De pretentieuze / exclusieve/elitaire status van design wordt bespot door de suggestie dat de man een strak vormgegeven blok (design) juist stukgeslagen / vernield heeft.
- Bij design koop je 'beleving' (de immateriële, bijzondere kwaliteit van een product), en hier is die 'beleving' heel letterlijk voorgesteld / uitvergroot / tot karikatuur gemaakt.

41 maximumscore 1

een van de volgende:

- De campagne van Droog Design gaat over een eigen product en dat kan niet echt bedoeld zijn als onderwerp van spot, maar is bedoeld om het product te verkopen.
- Droog Design maakt zelf deel uit van de exclusieve (internationale) design markt / vraagt zelf een hoge prijs voor hun eigen exclusieve producten, en dat bevestigt juist hun eigen exclusieve status op het gebied van design.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in het programma WOLF.
Zend de gegevens uiterlijk op 23 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

- figuur 1 Ruïne van de Frauenkirche, Dresden, kort na de Tweede Wereldoorlog
- figuur 2 George Bähr, Frauenkirche, 1722, Dresden
- figuur 3 Kaiser-Wilhelm-Gedächtniskirche vanuit het zuidoosten, circa 1905, Berlijn
- figuur 4 Doorsnede van de Kaiser-Wilhelm-Gedächtniskirche
- figuur 5 World Trade Center, New York, maart 2001
- figuur 6 Philips Wouwerman, *Cavalry making a Sortie from a Fort on a Hill* (detail), 1646, courtesy National Gallery, Londen
- figuur 7 Philips Wouwerman, *Cavalry making a Sortie from a Fort on a Hill* (detail), 1646, courtesy National Gallery, Londen
- figuur 8 Duane Hanson, *War (Vietnam Piece)*(detail), 1967, courtesy Lehmbrock Museum Duisburg
- figuur 9 *Het Volk*, 8 februari 1903, met prent van Albert Hahn
- figuur 10 Monument in Charkov, http://nl.wikipedia.org/wiki/Socialistisch_realisme
- figuur 11 Mari Andriessen, *De dokwerker*, 1952, Amsterdam
[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Dokwerker_\(Amsterdam\).JPG](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Dokwerker_(Amsterdam).JPG)
- figuur 12 Charlie Cole, World Press Photo of the Year, 1989
<http://www.archive.worldpressphoto.org/search/layout/result/indeling/detailwpp/form/wpp/q/ishoofdafbeelding/true/trefwoord/year/1989>
- figuur 13 Anoniem, leunstoel, circa 1920
- figuur 14 Anoniem, interieur, circa 1920
- figuur 15 Interieur Rietveld Schröderhuis, Utrecht
<http://www.archdaily.com/99698/ad-classics-rietveld-schroder-house-gerrit-rietveld/schroder30/>
- figuur 16 Maarten Baas bewerkt Rietvelds *Rood-blauwe stoel*
- figuur 17 Marijn van der Poll, *Do hit chair* uit de serie *Do Create* van Droog Design, 2000
http://gewerbemuseum.ch/fileadmin/user_upload/Gewerbemuseum/Ausstellungen/presse-material/Pressematerial_2011/Boese_Dinge/483_do_hit_chair_01_Robaard_Theuwkens.jpg

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op hier gebruikt materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Wie desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met Cito.